

Hyödyttömät päivämme

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

Copyright © Kreetta Onkeli ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kannen valokuva: Marco Taliani / stock.adobe.com

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-52815-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

1

Ratikka seisoj Hietaniemen hautausmaan edessä. Ihmiset kiiruhtivat kohti merkittävää ja tärkeää. Liki nojasi vaunun perällä kaiteeseen. Hänellä oli joku. Hän ei tiennyt mikä. Häntä ei jännittänyt. Ei enää. Edessä oleva oli yhdentekevää. Joku silti häntä jäyti. Oli jäytännyt aina, niin kauan, että se oli tullut osaksi häntä. Niin Liki ainakin uskoi.

Liikenne ei edennyt mihinkään suuntaan. Liki vaihtoi painoa toiselle jalalle. Hän oli pitkä poika, venähtänyt edellisvuodesta. Jos hän olisi kasvanut pituutta aiemmin, häntä ei olisi pidetty vaihtopenkillä, eikä hän olisi päätenyt siihen vyyhtiin, minkä selvittelyyn nyt oli matkalla. Tai mistäs sitä tietää. Kaiken oli tarkoitus mennä, kuten meni. Kai, luultavasti, oletettavasti, ehkä.

Joka tapauksessa hän ei istunut, koska oli nyt pitkä, eikä mahtunut taittelemaan jalkojaan istuimen ja selkänöjan väliin. Eikä hän halunnut istua senkään vuoksi, että sitten olisi pitänyt tarkkailla, tulisiko ratikkaan mummoja, pappoja tai vaivaisia, joille olisi pitänyt luovuttaa paikka. Vanhuksia oli kunnioitettava, kuten kaikkia muitakin ihmisiä. Sen hän tiesi, vaikka olikin paha, niin paha, että oli menossa

käräjille. Näkyikö se hänestä päällepäin? Hän yritti taistella tekosiaan vastaan. Olla väistämättä ihmisten katseita, olla painamatta päätä. Vihdoin ratikka nytkähti eteenpäin. Matkustajat heilahtivat liikkeen myötä.

Kadun molemmin puolin vaelsi ihmisiä Länsiterminaaliiin. He vetivät perässään kärryjä, joilla kuljettaisivat Tallinnan ostoksia iltalautalla koteihinsa. Naisilla oli lyhyet toppatakit ja trikoot, miehillä samanlaiset toppatakit ja farkut. Takit painoivat gramman. Kärryn vetämisessä ei ollut nolosteltavaa. Se kuului kaupunkikuvaan kuten kallis käsilaukku tai avoauto, jolla peruskoulun etänä tenttinyt, erikoisajokortilla ajeleva alaikäinen jääkiekkomiljonääri hidasteli Esplanadilla toukokuussa. Nyt oli marraskuu, mutta se ei oikeastaan poikennut muista kuukausista. Ulkona ei ollut kylmä eikä lämmin, siellä ei ollut valoisaa eikä pimeää, mikään ei ollut alka-massa eikä mikään ollut päättymässä.

Ratikka ohitti suolakurkun värisen kolmikerroksisen talon. Se oli kuin rikkinäinen hammas. Talo oli Likille turhankin tuttu, etenkin pyörävarasto, jätekatos ja niiden väliin jäävä kuollut kulma. Jätekatoksen edusta tursui roskia ja kodin elektroniikkaa: mikroaaltouuni, silitysrauta, kahvinkeitin ja leivänpaahdin. Sinne oli katettu kello viiden tee: pannu ja kupit, tarjotin kolmioleiville ja kauralastuille. Ne olivat Edithin, ehkä, ellei asuntoa ollut tyhjennetty aiemmin. Seinän ja katon väliin jäävästä raosta oli yritetty työntää parhaat päivänsä nähnyt patja.

Meri työnsi tummien toimistotalojen väliin jääville kaduille koleutta, joka imeytyi housunlahkeista sääriin,

takinkauluksesta hartioihin ja niskaan Likin hypätessä ulos ratikasta. Hän veti hupun nyörit kireälle. Hänen kasvoistaan näkyivät vain silmät, nenänpää ja pisteeksi typistynyt suu. Kädet olivat karhentuneet ja kuivuneet kylmästä. Liki ei ollut oppinut käyttämään hanskoja.

Oikeustalolle oli menossa muitakin. Hoikkia aikuisia miehiä villakangastakeissa, kalossit nahkakenkien päällä kuin englantilaisissa romaaneissa, suorat lahkeet kuin kaksi lautaa vierekkäin, toisessa kädessä pitkä sateensuoja, toisessa nahkasalkku. Naisten ulkomuoto oli samankaltainen, hiukset kiinnitettyinä sileille nutturoille, suorat housut ja nahkaiset kengät, korvissa pienet korut, salkun ja sateenvarjon lisäksi kassi sisäkengille. Oikeustalolle oli kävelemässä myös toisenlaisia ihmisiä, sellaisia kuin hän: nuoria, yksinäisiä, urheilumerkin asussa, lenkkareissa, kuulokkeet niskassa, odotettuja ainokaisia, tavallisesta kodista, lapsuudesta josta ei puuttunut mitään, tarkoituksettomuudesta, epätoollisuuden kokemuksista, pakkoajatuksista, ulkopuolisuudesta, internetistä, naapurista, maleksijoista, heistä, joista ei koskaan olisi uskonut, kuten hän.

OIKEUSTALO luki sisäänkäynnin yläpuolella koruttomin kirjaimin. Ne eivät hehkuneet ja yrittäneet houkutella ohikulkijoita puoleensa, jos eivät torjuneetkaan. Nimestä tuli ilmi asia, jonka ääreen he kaikki sinä päivänä kokoontuivat. Tasa-arvoisina lain edessä asemaan katsomatta. Jokaiselle oli tultava kokemus, että oli osallinen asiansa ratkaisussa, oli tullut kuulluksi, saanut oikeutta, teostaan huolimatta tai sen vuoksi, tai jouduttuaan kohdelluksi väärin.

Liki jätti sisääntulossa turvatarkastushihnalle takkinsa, kuulokkeet ja puhelimen. Hän koki olevansa tärkeä, jollain tavalla merkityksellinen juuri sillä hetkellä siinä paikassa, kuten toisetkin, jotka kävivät läpi saman tarkastuksen. Kukin toimittamassa tehtäväänsä, kuka asianomistajana, kuka vastaajana, kuka avustajana, kuka toimittajana, kuka opiskelijana, kuka lautamiehenä, istunnon seuraajana.

Turvahälyttimet alkoivat huutaa Likin astuessa niihin. Vartija ohjasi hänet sivuun. Likin oli nostettava kätensä, ja vartija tunnusteli hänen kehonsa vaatteiden läpi. Vasemman säären kohdalta löytyi kohouma. Vartija nosti lahkeen ylös löytäen Likin sääreen teippaaman stiletteitsen. Se oli erikoisvalmisteinen jousella toimiva veitsi, jonka Liki oli ostanut itsepuolustukseksien. Hänelle oli vakuutettu veitsen menevän turvatarkastuksesta läpi kuin lyijykynän. Vartija takavarikoi veitsen, eikä ollut antamassa sitä takaisin istunnon jälkeen.

Oikeustalo näytti suurelta virastolta. Siellä ei ollut yhtäkään koristetta tai mitään ylimääräistä. Liki ei tiennyt, minne mennä. Oli sovittu, että tavataan aulassa. Seinustalla oli rivi ovia saleihin. Niiden yläpuolella suuri näyttö kertoi nimiä ja kellonaikoja, ja epäilyllä rikoksen aiheen. Taulu oli yhtä suuri kuin rautatieasemalla, Triplassa ja Helsinki-Vantaalla. Vastaajan nimi oli Edithin. Mutta ei Edith ollut heille sitä tehnyt, vaan se oli viranomainen, edunvalvoja.

”Tämä on muuten viimeinen juttu, jonka hoidan. Sitten jään eläkkeelle”, kuului vierestä Annelin ääni. Annelin hiuslakka tuoksui tärpätillä. Joutuikohan Anneli käyttämään

maskia suihkuttaessaan lakkaa aamuisin? Tekikö hän sen parvekkeella? Ehkä Anneli oli riippuvainen tärpätin haistelusta. Anneli oli hänen oikeusavustajansa, ja Oken. Anneli oli määrätty heille. Muitakin vaihtoehtoja olisi ollut. Alaikäisinä heillä olisi ollut oikeus kysyä ketä tahansa tähteä, valtio maksoi viulut, mutta se ei tuntunut niin tärkeältä. Kaikki oli miten oli. Liki kertoisi kaiken, samoin Okke. Niin he olivat sopineet.

”Minun on käytävä vessassa”, Anneli sanoi ja käveli pois korot kopisten. Okke tuli siihen. He katsoivat toisiaan silmiin, pysyen vaiti. Okke oli melkein hänen mittaisensa, hontelo ja mietтелиäs kaveri. Entinen ystävä. He eivät olleet tavanneet kesän jälkeen. Merkillistä, kuinka joku, joka oli ollut joskus tärkein ihminen, muuttui yhdentekeväksi. Niin kuin ystävyyttä ei olisi tapahtunut. Likiä ei oikeastaan kiinnostanut kysyä, mitä Okelle kuului. Okke oli hänelle kuin kuka tahansa muu vieras ihminen. Tai Okke oli vielä vähemmän, koska Liki tiesi jo, millainen hän oli.

Anneli viipyi asioillaan. He istuivat mustien penkkien kauimmaiseen nurkkaan. Lättäniä pehmusteita lukuun ottamatta sohvapenkit olivat epämukavat. Ne olivat samalla tavalla tarkoituksenmukaisia kuin koko talo. Mielikuviutus ei kuulunut sinne. Jokainen ihminen oli läsnä määrätystä, virallisesta syystä kuin leikkele muovirasiassa. Yhtään ylimääräistä ihmistä ei ollut, ellei istuntojen seuraajia laskettu mukaan.

”Tulit yksin”, Okke avasi suunsa.

”En ole nähnyt porukoita aikoihin”, Liki vastasi painottaen sanojensa yhdentekevyyttä.

”Ai”, Okke vastasi hämmentyneesti.

Liki katseli pois. Hän ei vaikuttanut olevan juttutuulella.

”Lähetit sen kirjeen. Mihin tarvitsit ne rahat?” Okke kysyi.

”Yksityisasia”, Liki sanoi katsellen edelleen ilmeettömästi sekä pois, että Okkea, niin kuin häntä ei liikuttaisi mikään, ei edes Okke. Se ei ollut totta.

”Aamuisin tulee *The Real Housewives of Dubai*. Äiti seura sitä. Sen takia äiti ei tullut”, Okke sanoi.

”Kiinnostavampaa kuin tämä.”

”Ei se muuten ole yksityisasia”, Okke sanoi tuskin kuuluvasti, nieleskellen. ”Sotkit minut siihen.”

”Onko sinulla refluksi? Alun perin se olit sinä, joka niihin rahoihin kajosi”, Liki vastasi. ”Anneli –”

”Anneli ei ole ihan kartalla. Hänen tietonsa eivät ole ajantasaiset. Hän ei tiedä miten nykyään menetellään tällaisten kohdalla kuin me, sinä ja minä. Olen lukenut alaikäisten vankiloista. Ne eivät ole vankiloita virallisesti, mutta ovat sitä oikeasti, ja vielä pahempia. Ne ovat suljettuja ja lukittuja laitoksia. Niissä tapahtuu kaikenlaista, salassa. On pakko-sidontaa. Lapsi tai nuori kuten me voidaan sitoa kiinni tuoliin tai petiin, otsan yli on hihna, tai sulkea jättiläiskokoiseen häkkisänkyyn, johon menee ovi. Niitä on vaikka ne ovat kiellettyjä. Pakkolääkitystä. ”

”Luuletko etten tiedä? Järkevää kysyä tekoälyltä”, Liki tuhahti.

”Haluan tietää, mihin ne rahat menivät. Käytätkö jotain?”

”En.”

”Sillä on seurauksia. Tällä”, Okke sanoi.

”Tämä on pelkkä muodollisuus.”

”No niin pojat!” Anneli kiekaisi kuin pörhistynyt kanalan suosituin yksilö. Punaisissa hiuksissa oli niin paljon lakkaa, että tsunami, maanjäristys ja musta aukko eivät kampausta muuttaisi. Liki ja Okke ojentuivat istumaan kunnolla, suorassa. Annelin ohuet huulet oli punattu räikeästi. Kun katsoi niiden sisään, näki Molokin pohjaan.

”Eli minä olen neuvonut, mitä kerrotte. Kaikkiin kysymyksiin ei pidä eikä tarvitse vastata. Teidän ei pidä puhua itseänne vastaan. Ette saa valehdella, mutta teidän ei tarvitse kertoa asioita, joista olisi teille haittaa. Teillä on itsekriminalisointisuoja”, Anneli tiiraili heitä metallisankaisten silmälasien läpi. Hän oli suihkuttanut myös ne. Linssit olivat sumeat kuin tuulilasi kurakelillä. ”Mitä minäkin täällä vielä teen? Voisin olla golfaamassa Espanjassa. Eläke alkaa juosta puolentoista viikon päästä. Voitte olla varmoja, että sen jälkeen ei minua tässä talossa nähdä. Nyt mennään. Vamos.”

2

Äiti oli herättänyt hänet. Äiti teki niin edelleen, vaikka Okke oli täyttänyt viisitoista. Okkeee, tokkee, äiti huhui hunajaisella äänellä oven takaa. Sen jälkeen äiti hiipi huoneeseen korkeakorkoisissa tohveleissa avaten verhot siten, että ne laskostuivat symmetrisesti molemmin puolin ikkunaa, ja raotti tuuletusluukkuja. Oken aamut olivat olleet täsmälleen samantaisia niin kauan kuin hän muisti, eli ainakin esikouluikäisestä alkaen, ja varmasti jo ennen sitä. Aamutoimien – suihku, hampaiden pesu, pukeutuminen – jälkeen Okke istui aamiaiselle. Äiti oli keittänyt kahdeksan kananmunaa: äidille neljä, Okelle neljä, ja soseuttanut puoli litraa smoothieta. Siinä oli porkkanaraastetta, varsiselleriä, pinaattia, kaalia, sitruunamehua ja soijamaitoa. Äiti oli voittanut vihersmoothien SM-kilpailut ennen Okkea.

Äiti ojensi hänelle servietin. Niitä oli monenlaisia omassa erillisessä laatikossaan. Äiti osti serviettejä Hölynpölystä, kuten kaikkea muutakin pientä, mitä arjessa tarvittiin, ja järkihintaan! Olohuoneessa oli televisio auki. Siellä meni *Tohtori Paise*. Olohuoneen ikkunoissa oli myös paljon verhoja. Ne eivät olleet koskaan täysin sivussa, vähintään himmennysverhot olivat aina lasien edessä. Äiti oli hyvin siisti,

mutta ikkunoiden pesemistä hän inhosi. Niitä ei ollut pesty sinä aikana, kun he olivat asuneet täällä. Verhot olivat suodatin todellisuuteen.

”Minulla on tänään se istunto”, Okke sanoi.

”Niin”, äiti vastasi.

”Tuletko sinä mukaan?”

”Minä en pääse tänään.”

”Voit tulla jos haluat. Minua ei haittaa.”

”Sirota suolaa hiukan vähemmän.”

”Jodisuolaa. Tuletko?”

”Hyi kauhea, mitä tuolla televisiossa näytetään.”

”Vaihda kanavaa. Ykköseltä tulee uutiset.”

”Tämän jälkeen alkaa *The Real Housewives of Dubai*.
Odotan sitä.”

”Tekisi mieli itsekin katsoa.”

”Sen voi katsoa suoratoistona. Meillä on se.”

”Kuten kaikki muutkin kanavat. Paljon niihin menee kuukaudessa rahaa? Laita edes hiljaisemmalle. Eli et tule.”

”Ääni on hiljaisella. Vain muutama pykälä. Katso”, äiti sanoi ja osoitti kaukosäätimellä televisiota. Palkkirivi ilmes-
tyi näyttöön.

”Jos mä tästä sitten lähden. Kiitos.”

”Kuule.”

”No?”

”Tuleehan sinne se Anneli.”

”Tulee.”

”Kaikki menee oikein hyvin. Tule sitten suoraan kotiin. Höyrytän parsaa ja taputtelen jauhelihapihvejä. Pakas-

timessa on vähärasvaista naudanlihaa. Saatiin hävikki-
kaupasta monta kiloa.”

”Se on seurakunnan ruuanjakelupiste. Ei kauppa.”

”Puspus, kulta”, äiti toivotti väistäen aamukeskustelun
kuopat.

He asuivat äidin kanssa Reunalla. Tuntui, että se oli kauem-
pana keskustasta kuin New York ja Tokio. Vaaleanvihreän
talon ulkolaatat olivat himmeät. Värin sameus oli samankal-
taista kuin muissa pastellisävyisissä vuokrataloissa toisissa
kaupunginosissa. Mikähän sen teki, keskustan rantatonttien
vanhat kerrostalot olivat myös pastelleja, ja puistoteiden var-
sien rakennukset, joissa oli harjakattoja, holveja, torneja ja
kaaria. Oliko niihin maalattu saasteita hylkivää ainetta toisin
kuin näihin pastellilähiöihin, joiden talot muistuttivat taskun
pohjalle unohtuneita, litistyneitä pastilleja?

Okke lähtisi täältä heti kun on kahdeksantoista. Mah-
dollisesti ennen sitä. Tämä ei ollut hänen paikkansa. Hän ei
kuulunut minnekään, kaikista vähiten tänne, jossa naapu-
rit vaihtuivat usein, jossa maassa makaava jätettiin silleen
hälyttämättä apua, jossa ihmisten liikkeetkin olivat hitaam-
pia, jossa ihmisistä näki, ettei heillä ollut päivässään pää-
määrää eikä elämässään, heillä ei ollut kiire, heitä ei odo-
tettu, eivätkä he itsekään odottaneet mitään. Okke kyllä
odotti. Hän odotti elämänsä alkamista. Enää vajaan kolme
vuotta ja *tämä on lähtö*, niin kuin siinä jonkun keski-ikäisen
naisen laulussa.

Kuinka äiti pärjäisi yksin? Äiti tuskin huomaisi hänen
poismuuttoaan. Äidin toiminnot pysyisivät samoina kuin

edelliset viisitoista vuotta. Verhojen oikaisu, imurointi, luuttuaminen, pölyjen pyyhintä, sohvatyyntyjen asettelu, kynttiläkuppien asettelu, kenkien asettelu riviin korkojen korkeuden tai mataluuden mukaan, enkelitarrojen liimaus peileihin jouluisin ja niiden vaihtaminen keväisin tipuihin, kesäisin kukkiin ja syksyisin ruskeisiin lehtitarroihin. Kaa-pelikanavien sarjojen seuraaminen monennetta kertaa, at-erioden punnitseminen, soittaminen ja jonottaminen Kelan palvelunumeroihin, vaatteiden silitys.

Mitä muuta? Kahdesti päivässä äiti postaisi nettiin uuden, muokatun kuvan. *Minä en jäänyt tuleen makaamaan*, sen alla lukisi. Mihin tuleen, mihin makaamaan? Sitä Okke ei tiennyt. Äiti kuvitteli Oken isän seuraavan äidin kuvia salanimellä, vaikka isä oli lähtenyt yli kymmenen vuotta sitten. Äiti ei ollut päässyt yli isästä, kuvitteli hänen palaavan takaisin minä tahansa päivänä. Äiti eli mielikuvituksessaan elämää, jota ei ollut.

Ennen tulevaisuutta Okella oli edessä pieni ongelma, nimittäin käräjäoikeuden istunto. Hän ei ollut oikeastaan ajatellut sitä sen enempää ennen eilisiltä, kun oli lukenut netistä nuorisorikollisuudesta. Hän ei ollut pitänyt itseään rikollisena. Hän oli kunnon ihminen, kunnon poika, hyvä koulussa, kuten Liki. He eivät olleet tehneet mitään pahaa. Oli naurettavaa, että maan oikeusjärjestelmä edes tutki heidän kaltaisiaan. He halusivat kaikille hyvää. Kaikille ihmisille, Edithille. Laitokseen hän ei lähtisi.

Bussi tuli. Penkit olivat vastakkain. Okke istui selkä menosuuntaan. Vastapäätä kaksi pientä lasta nuokkui

isäänsä vasten, toinen avasi silmänsä ja katseli Okkea. Hänenkin haluaisi saada joskus lapsia. Kun hänellä olisi ammatti ja työ. Hänellä olisi vaimo ja oma perhe. Hän olisi kunnollinen isä. Turvallinen ja läsnä, aina lastensa apuna. Laitos tuli taas mieleen. Kyllä hänen olisi pakko mennä sinne. Jos hän ei nyt kannata tekojensa seurauksia, hän ei pääse niistä koskaan, eikä voi perustaa perhettä, jota toivoi. Hän ei voisi olla sellainen kuin toivoi. Koska jos hän ei menisi laitokseen, hän olisi luihu ja selkärangaton mies. On pakko mennä sinne, Okke päätti. Hän menee, jos määrätään, ja on sen ajan, mikä vaaditaan.

Sen jälkeen hän pohti kuvitellessa liikaa, tullessa siinä äitiinsä. Luultavasti heitä ei tuomittaisi mistään, koska he olivat olleet lain mukaan alaikäisiä. Mutta sitten huojennus väistyi. Päässä alkoivat pyöriä pahimmat vaihtoehdot. Okke näki itsensä aikuisten vankilassa ja mieleen ilmestyi kuvia nuorten poikien kohtalosta, yksin elinkautisvankien ja lahjottujen, ilkeiden vartijoiden seassa. Mielentila ehti muuttua minuutin välein ennen hänen saapumistaan oikeustalolle.

3

Kaikki alkoi oikeastaan siitä, kun koutsu heitti heidät ulos korisjoukkueesta. Tai tarkemmin ilmaistuna ei antanut enää peliaikaa eli siirsi heidät eskarilaisiin. Olihan se varoitellut pitkin talvea, että jako on väistämätön, näin tässä maassa mennään ja hän ei sitä päättä, kaikki sen ovat tienneet alusta alkaen ja kun koittaa sarjan vaihto, kaikki eivät sinne mahdu. Liki ja Okke olivat olleet siihen asti peleissä isossa roolissa, Liki likaisen työn tekijänä ja Okke keskikenttämiehenä, mutta heille oli tullut ongelma, jolle he eivät voineet mitään: heidän pituuskasvunsa oli tyssännyt. He olivat satakuusikymmentäkolme senttiä kumpikin, kun muutama huonompi pelaaja oli äkkiä kaksimetrinen. Koutsu luotti silmiinsä, ja pätkille alkoi tulla vähemmän minuutteja, vaikka sarjanvaihto oli vasta kaukana tulevaisuudessa. Pitkillä oli ylilyöntiasema, koko teki heistä parempia, vaikka honkkelit ja romuluiset pojat eivät hallinneet kehojaan, vaan hui-toivat umpimähkään niin ruman näköisesti, että teki pahaa katsoa.

Toisaalta he olivat Oken kanssa hyviä koulussa, olivat molemmat jatkamassa vuoden päästä lukioon, eikä mihin tahansa, vaan heillä olisi vähän varaa valitakin. Likiä kiin-

nosti sota, ensin intti ja sitten ehkä erikoisjoukkojen kautta sotakorkeakouluun tai hävittäjälentäjäksi. Mutta jos hän oli jäämässä lyhyeksi, sotilaan uran saisi unohtaa. Toisaalta Simo Häyhä oli vielä lyhyempi, tasan satakuusikymmentä, mutta Häyhän aikaan ihmiset olivat yleisestikin nykyistä pienempiä, minkä huomasi Seurasaaren ulkomuseossa. Mökkeihin oli nuorensikin vaikea mahtua.

Liki ei puhunut huolistaan. Hänellä oli puolisisaruksia vanhempien aiemmista suhteista. He asuivat muualla ja tuskin tunnistivat kadulla Likiä, eikä Liki heitä. Joten Liki oli tavallaan ainoa lapsi.

Niin hän sitten jäi yhä useammin pois treeneistä, koska ainoa kokemus niissä alkoi olla se, kuinka huono ja tarpeeton hän oli. Eikä hän tarvinnut huonommuuden tunteeeseen lisää kertoimia, niin totaalinen tunne se oli muutenkin. Lukion hän kävisi, koska se oli pakko käydä. Vaihtoehto armeijalle oli ryhtyä poliitikoksi. Hän luki paljon ylistä ja kirjoitti sinne itsekin tekaistuilla tunnuksilla. Siihen porukkaan Liki koki kuuluvansa, jos johonkin oli kuuluttava. Hänellä oli mielipiteitä islamista ja katujengeistä. Hän ei halunnut kumpiakaan Suomeen. Hänestä Suomi oli niin pieni maa väestömäärältään, että suomen kieltä ja kulttuuria oli varjeltava. Edes sillä tavalla kuin Virossa ja Japanissa tehtiin. Jos Liki ei pystyisi puolustamaan maataan armeijassa, hän tekisi sen politiikassa. Poliitikolta ei vaadittu koulutusta. Poliitikassa oli kaiken maailman hörhöjä, pitkäaikaistyyttömiä, spurguja ja pedefiileja. Ostarilta oli lyhyt matka ministeriksi.

Yksi asia mikä Likin elämää häiritsi oli se, että hänen

isäpuolensa poika oli julkkis. Hän ei ollut tehnyt musiikkia eikä taidetta, hän ei ollut urheilija, hän oli täysi nolla, mutta hän oli kuuluisa tubettaja. Herra Alkuräjähdyks kiersi kaikissa mahdollisissa tositeveeohjelmissa, ensi-illoissa, ja kuokki toisten b-luokan julkkisten bileissä. B-luokan julkikset olivat kansan älymystö, jolla ei ollut ainoatakaan oma-peräistä ajatusta. He hölisivät mitä mieleen juolahti, loksuttivat leukojaan ja mainostivat kiinaroskaa. Sen lisäksi heitä haastateltiin, myös ihan vakavasti otettavissa uutislehdissä ja ohjelmissa, kuten velipuoltakin, joka sai ilmaista mainosta ja nauroi. Jos Alkuräjähdyks kävi kotona, kaikki pyörivät hänen ympärillään, myös äiti ja Kauri, ja kaverit kyselivät, mitä hän tekee seuraavaksi ja saisiko häntä tavata. Tällaista Likin elämä oli.

Vanhemmissa tuskin oli mitään vikaa, paitsi että Likin alkuperäinen isä oli tehnyt katoamistempun. Yleensä sanotaan, että eroissa äidit aivopesevät lapsensa isäänsä vastaan. Likillä oli päinvastoin. Äiti oli yrittänyt kaikkensa, että Likillä olisi pysynyt isään välit. Liki ei nähnyt isää koskaan, isä ei lähettänyt Likille edes tekstaria, ei jouluna, ei syntymäpäivänä, ei vastannut, jos Liki yritti ottaa yhteyttä. Kovatuloinen äijä, veronmaksajana yhteiskunnan tukipilari. Okella oli isänsä kanssa sama tilanne, joten heillä oli ainakin kaksi yhdistävää tekijää: pituuskasvu ja isättömyys.

He eivät Oken kanssa mitenkään yhdessä päättäneet ottaa hatkoja harkoista, saati että olisivat uskoutuneet isistään. Mutta olihan se vuosien aikana huomattu, että kummankaan isä ei ollut ikinä seuraamassa treenejä eikä pelejä,

eikä kumpikaan heistä puhunut. Harkoissa ja peleissä oli kyllä miehiä, toisten poikien isiä, jotka olivat mukavia. Kai he olivat huomanneet saman, ja aina tarjosivat kyytiä, tulivat erikseen juttusille, läpsivät hartioille kannustukseksi tai lohdutukseksi, jos ei ollut mennyt ihan putkeen. Että oli kyllä sellaistaakin. Kerran leirillä koutsu kertoi, ettei hänkään tuntenut isäänsä. Että ei kai se niin harvinaista ollut, mutta Liki oli kuitenkin yksi ihminen, yksilö, ja hänellä oli omat tunteensa, kuten se, että hän kaipasi ja tarvitsi isää.

Viimeiseksi jääneessä pelissä Liki ja Okke istuivat penkillä koko matsin, alusta loppuun. Sanaakaan ei vaihdettu, kun he ottivat hatkat. He eivät edes vaihtaneet peliasuja pois, ei tehnyt mieli mennä pukuhuoneeseen kuuntelemaan toisten analyysijä kuvioista, vaan he kävelivät kamat päällä, sisäpelikengät jalassa, kassit olalla ulos urheilutalosta. Sitten he vain kävelivät, eivät he miettineet, minne olivat menossa. Oli toukokuu ja lämmintä. He kävelivät keskustaan ja kävivät hampurilaisilla. Joku kävi viisastelemassa, että he eivät saisi kävellä sisäpelikengillä ulkona: kengät menivät pilalle. He olivat niin hölmistyneitä, että eivät edes osanneet vastata mitään. Tuijottivat vain. He kävelivät keskustan halki Tervasaaren rantaan eivätkä jutelleet juuri mitään. Rahtilaiva lähti Katajanokan satamasta Saksaan. Liki muisti silloin heidän vilkaisseensa toisiaan, se oli Okke, joka taisi sanoa, että ei vielä, vielä ei ole sen aika. Sitten he makoilivat siinä rannassa nurmikolla selällään ja nukahtivat. He heräsivät viluun. Oli melkein keskiyö. He vaihtoivat treenikasseista vaatteet päälle, housut ja hupparit, tennarit. He eivät olleet vielääkään puhu-

neet juuri mitään, ja ehkä heistä tuli ystäviä juuri sen hiljaisuuden vuoksi. Läsnaoloa ei tarvinnut täyttää sanoilla. Se taisi olla Liki, joka ehdotti, että nähdäänkö seuraavana päivänä? Okke vastasi jotenkin niin, että joo nähdään, koulun jälkeen iltapäivällä. Nähdään vaikka Ruoholahdessa. Heistä kumpikaan ei asunut siellä, he eivät tunteneet sieltä ketään, eivätkä he halunneet törmätä tuttuihin.

Likillä oli pitkästä aikaa hyvä filis, kun hän palasi kotiin. Äiti ja Kauri istuivat olohuoneen lattialla kuuntelemassa jatsia, keskustelemassa hiljaisella äänellä kuljettaen sormiaan itämaiselle matolle levitetyllä maailmankartalla. Kauri nosti leukaa ja äiti antoi lentosuukon, eivät he vihaisia olleet. Viha ja riitely eivät kuuluneet Likin perheen tapoihin. Hän alkoi odottaa seuraavaa päivää ja Okkea. Tuntui hyvältä päästää irti. Kaikesta.

4

Oken herätessä Tervasaassa hän ei ensin ymmärtänyt, missä oli, kenen kanssa ja miksi. Se oli toukokuun alkua. Hän katseli Likin profilia, poski oli täynnä pientä röpelöistä kuviota, kuin arpikudosta Likin nukuttua kasvot vasten maata. Heitä alkoi naurattaa, ihan kamalasti. Sen jälkeen heitä nauratti usein yhdessä, ilman sen erityisempää syytä, samalla tavoin kuin he haukkoutuivat yhdessä ja miettivät yhdessä, ilman sanoja, omissa aivoissaan.

Heidän vieressään oli leikkipuisto, sellainen pieni, ja he menivät laskemaan liukumäkeä, keinuivat ja kiipesivät köysipyramidia ylös ja kiljuivat. Okke oli Jack Sparrow ja Liki Will Turner. He alkoivat tähystää satamaa ja purjeveneitä, mikä niistä kannattaisi vallata. Sitten leikkipuistoon tuli kaksi koiranulkoiluttajaa, ylpeä nuoripari suut viivana, he eivät pitäneet poikien leikistä, metelistä eivätkä ilosta. Luultavasti he arvioivat heidän vetäneen jotain, tuijotus oli sen mukaista, roskasakki ulos hienostoalueelta, vaan eivät-hän he mitään olleet vetäneet, kumpikaan, koskaan, se ei kiinnostanut heitä ollenkaan. Koira oli pieni, pienempi kuin kissa, Jack Sparrow huusi miauuu. Ylpeä mies käski poikien häipyä, leikkipuisto oli tarkoitettu lapsille, ei heille, johon

Will Turner huusi ”häipyä minne?” Ylpeä nainen nykäisi ylpeää miestä pellavapaidan hihasta, roskaväki ei maksa vai-
vaa, ja Okke tajusi, että jos heistä jompikumpi olisi pudon-
nut ja satuttanut itsensä, nuoripari ei olisi soittanut apua.
Okke ja Liki olivat tahranneet heidän iltansa. He eivät kuu-
luneet sinne, eivät tyylikkääseen jugendympäristöön kes-
kustassa, siihen kaupunginosaan ja sen asukkaiden tai pur-
jelaivojen keskelle, ja he kiipesivät alas ja lähtivät allapäin
kävelemään kohti keskustaa. Kumpikaan heistä ei ollut tien-
nyt, että jotkut ihmiset pitivät itseään arvokkaampina kuin
toisia, että ihmisten välillä oli näkymätön arvojärjestys, pis-
teytys, pörssi, että ei tämä elämä ollutkaan samaa ja yhteistä
olemista, vaan tarkasti ja näkymättömästi rakennettu koko-
naisuus, kartta, jonka keskipisteen laitamille Okke ja Liki oli
juuri asetettu. Okke lähti Reunalle, Liki Homeparatiisiin, ja
he sopivat tapaavansa seuraavana päivänä.

Jäätyään yksin Okelle tuli metrossa kaihoisa olo. Se ei ollut
surua, enemmän hyvästejä, että ensimmäistä kertaa hänen
elämässään jokin vaihe oli jäänyt taakse. Joukkueurheilu. Se
ei palaisi enää koskaan, koska elämän pystyi elämään vain
kerran. Hän oli pelannut joukkueessa seitsemänvuotiaasta,
koska äidin mielestä lapsella oli oltava yksi liikuntaharras-
tus samalla tavalla kuin jokaisella ihmisellä oli yhdet ham-
paat, joita oli harjattava, halusi tai ei. Olihan se kallista,
etenkin myöhemmin, kun oli oltava tietynlaiset varusteet
kisoihin ja treeneihin, omassa paidassa ja shortseissa ei nii-
hin sopinut tulla. Lisenssimaksut, vakuutukset, pelimat-
kat, kengät. Jotenkin äiti niihin aina rahat hankki. Lainaa-

mallalla, myymällä vanhoja kamoja kirppiksellä, jotenkin. Äiti ei ollut töissä, Okke ei tiennyt syytä. Äiti oli kuitenkin käynyt lukion, ja tehnyt töitä smoothiebaarissa siihen asti, kun sai Oken. Äidille olisi sopinut rikas mies, äiti olisi hoitanut itseään, kotia ja perhettä. Sellaista miestä ei ollut ilmestynyt, eikä ketään muutakaan isän lähdettyä. Äiti eli omassa täydellisessä maailmassaan täydellisenä naisena, eikä Okke voinut valittaa, etteikö äiti olisi pitänyt hänestä huolta. Okke sai kaiken, minkä tarvitsi, paitsi isää, vaikka äiti kuinka odotti, mutta isät eivät olleet ostettavissa. Äidin takia Okkea harmitti koriksen lopettaminen. Hän tunsii pettäneensä äidin.

Äiti makasi sohvalla kasvonaamio levitettynä, eikä maininnut myöhään tulemisesta. Ehkä äiti ei ollut huomannut sitä. Ajantaju oli äidillä hiukan hukassa. Muutama tunti sinne tai tänne ei ollut äidin maailmassa mikään ongelma. Okke istui nojatuoliin ja kakaisi, että hän on nyt sitten lopettanut koriksen. Parempi kertoa heti, tunnustaa, kuin käyttää elämästään viikkokausia sen pohtimiseen, mitä voi kertoa. Talo sortuu, äiti kuolee, pommi iskee, mutta se oli sanottu. Äiti vastasi, että ei se haittaa. Mitä? Hänkin lopetti solariumin, kun alkoi odottaa Okkea. Kaikki loppuu aikanaan, äiti sanoi. Äidillä tuntui kaikki loppuneen siihen, kun Okke syntyi. Vaan sittenhän se elämä vasta alkoi, äiti jatkoi. Äiti jaksoi yllättää. Ehkä se oli sarkasmia. Vaan ei. Äiti ei ymmärtänyt sellaisia vivahteita. Hän oli kaksiulotteinen ihminen. Tai mistäs Okke sen olisi tiennyt. Pahin oli takana, ensin joukkueesta putoaminen, toiseksi äidille kertominen. Kuitenkin kaikki oli kuten ennenkin. Äiti käski pestä kädet, jos

Okke oli ottamassa iltapalaa. Olisi hän sen tehnyt muutenkin. Se oli kuitenkin äidin vakio-repliikki, repliikkien pääomasta, joita äidillä oli parikymmentä, Okke oli laskenut. Seuraavaksi äiti sanoisi ”muista hengittää”. Oken teki mieli sanoa se itse, mutta hän ei halunnut piruilla. Nyt se tuli: muista hengittää, äiti sanoi. Äiti oli puheliaalla päällä. Eikä Okenkaan mieli enää ollut kaihoisa eikä paha.

Jääkaapissa oli kelmun alla paistettuja suutarinpihvejä, hän söi ne kylminä kuin sitkeät leivät. Heillä ei syöty leipää, koska jauhot olivat äidin mielestä syy mielenterveysongelmiin. IltasMOOTHiessa oli täysmaitoa, banaani, inkivääriä ja nauris. Äiti oli saanut seurakunnalta juureksia niin paljon, että koko kerrostalo olisi pärjännyt niillä talven yli. Juureskuormalle ei ollut säilytystilaa, joten äiti oli myynyt punajuuria netissä mestaruussivustollaan. Rahoilla oli ostettu Okelle puhelin. Äiti oli saanut myös jonkun uskovaisen keräämiä sienä, ja soseuttanut niistä terveysjuoman. Äiti oli siemaillut sienismoothieta toista viikkoa, ollut katsomatta televisiota, käynyt lenkillä ja soittanut puhelun lapsuudenystävälleen. Se oli tehokasta, äiti oli todennut sienien loputtua.

5

Vielä muutama viikko piti jaksaa koulua, kolmisen viikkoa. Sen jälkeen kevätlukukausi olisi ohi. Ei heillä enää ollut kokeita, arvosanat oli annettu jo. Liki hakisi vuoden päästä eri lukioon mihin vanhemmat toivoivat. Hän ei halunnut sinne, missä olisi vanhoja kavereita, eikä mihinkään vatsahaava aivoissa -lukioon. Kunhan nyt kävisi lukion ja ylioppilaaksi, se riitti hänelle. Hän ei ollut kiinnostunut arvosanoista. Kyseessä olisi kuitenkin vain lukio. Ainoa tarkoitus oli sivistyä. Joten Liki ei stressannut koulukuvioita. Olikohan olemassa metsurilukiota, vaikka jossain päin Kainuuta? Poronhoitajalukio. Suutarilukio. Lyhyiden poikien lukio. Eriarvoisuuteen syventynyt lukio. Ylpeyslukio. Depislukio. Akvarellilukio. Kiljumislukio. Keksi itse oma lukiosi-lukio. Korisjoukkue oli ainoa, joka oli kalvanut koko talven, ja se aihepiiri oli leikattu hänen elämästään. Liki ei tiennyt oliko koutsu yrittänyt tavoitella häntä, tai jengiläiset, koska hän oli siirtänyt kaikki estolle, paitsi Oken ja porukat. Kotona hän ei ollut kertonut, mutta jätti lapun: *Ensi vuoden jäsenmaksua, lisenssiä, kesäleiriä ja Vilnan turnausta ei tarvitse maksaa. Parhain terveisin, Liki.*

Äiti ja Kauri olisivat ehdottaneet terapiaa, ettei Likille jäisi

traumaa. Joka asiasta mentiin terapiaan. Avasin silmäni: terapiaan. Pidän elämästäni: terapiaan. Harkitsen itsemurhaa: ei terapiaa. Oikeasti vaikeista asioista sinne ei päässyt. Äiti olisi soittanut koutsille, kuten hän aina soitti joka paikkaan pienimmästäkin asiasta, vaikka Liki oli kieltänyt. Kavereiden vanhemmille, kavereille, jopa samalla luokalla olevalle tytölle epäiltyään, että Liki oli joutunut epäsuosioon. Ei hän ollut epäsuosiossa, ei Liki edes ollut keksinyt syytä, mistä äiti sellaista oli saanut päähänsä? Kerran äiti soitti poliisille, koska Liki oli vappuaattona seitsemän minuuttia myöhässä kotiintuloajasta. Hän oli kolmetoista, ja jumissa ratikassa. Äiti oli antanut poliisille kuvauksen, johon poliisi oli vastannut, että sillä hetkellä kaupungilla oli kymmenentuhatta kuvaukseen sopivaa kolmetoistavuotiasta poikaa.

Äidillä oli syyllisyys avioerosta, koska hän oli lähtenyt Kaurin matkaan, ja faija teleportannut itsensä Likin elämästä. Parempihan olisi ollut, jos faija olisi kuollut, koska poissaololle olisi ollut luonnollinen selitys. Liki tiesi faijan pyörivän muutaman kilometrin säteellä samoilla kulmilla. Tilastollisen todennäköisyyden mukaan hän kohtaisi isänsä sattumalta vielä joskus. Näin kävi jo kerran, Likin ollessa yhdeksän faija käveli häntä vastaan Mannerheimintielle, he olivat sillä osuudella ainoat ihmiset. Faija ei tunnistanut häntä, tai ei halunnut tunnistaa. Liki oli huudahtanut ”moi”, täysin vahingossa, ja faija oli vastannut ”moi” katsoen kuin vierasta ihmistä ja jatkanut matkaansa. Liki ei unohtaisi koskaan faijan pois kävelevää selkää. Jos hän olisi taiteilija ja hänen olisi maalattava isänsä muotokuva, siinä olisi poistuva